

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

ПЕДАГОГІКА

Методичні рекомендації
до семінарських занять з курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ОДЕСА
Олді+
2024

**УДК 37(072)
П24**

Укладач:

Л. В.-В. Вейландє, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної реабілітації

Рецензенти:

М. О. Князян, доктор педагогічних наук, професор кафедри французької філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Л. Б. Прокоф'єва, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

*Рекомендовано вченою радою факультету
психології та соціальної роботи ОНУ імені І. І. Мечникова
Протокол № 1 від 26.09.2024 р.*

П24

Педагогіка : метод. рекомендації до семінарських занять з курсу «Педагогіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад. Л. В.-В. Вейландє. – Одеса : Олді+, 2024. – 40 с.

Методичні рекомендації містять орієнтовні питання семінарських занять, практичні завдання, завдання для самостійної роботи, рекомендовану літературу та перелік питань для контролю.

Методичні рекомендації розроблені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти педагогічних спеціальностей, допомагають при підготовці до семінарських занять, оформлені робіт при самостійному виконанні завдань.

УДК 37(072)

ЗМІСТ

ВСТУП		4
Змістовий модуль I. Загальні основи педагогіки		
Тема 1	Розвиток, виховання та формування особистості	6
Тема 2	Історія педагогіки: основні етапи розвитку педагогічної думки	10
Змістовий модуль II. Дидактика та теорія виховання		
Тема 3	Урок – як основна форма організації навчання	18
Тема 4	Основні організаційні форми виховної роботи та напрями виховання	21
Тема 5	Виховання учнівського колективу	26
Змістовий модуль 3. Основи школознавства.		
Вибрані проблеми педагогіки		
Тема 6	Класний керівник у школі: завдання, функції, планування роботи	31
Питання для поточного контролю		35
Рекомендована література		37

ВСТУП

Тисячі професій народжуються і вмирають. Та серед вічних професій учительська посідає особливе місце: вона початок усіх професій. Професія вчителя вимагає всебічних знань, безмежної душевної щедрості, мудрої любові до дітей. Тільки кожний день з радістю віддаючи себе дітям, можна залучити їх до науки, заохотити до праці - передати їм глибоку віру в торжество загальнолюдських цінностей, закласти непорушні основи моральності.

Навчальна дисципліна “Педагогіка” є однією з найважливіших у структурі соціально-гуманітарної підготовки майбутніх педагогів, що надає можливість значно розширити їхній професійний кругозір як майбутніх фахівців у сфері національної системи освіти. Головною метою курсу є теоретична та практична підготовка студентів до професійної педагогічної та науково-педагогічної діяльності у національній системі освіти, формування інтересу та готовності до самостійного пізнання проблем дидактики, теорій та методики виховання, основ професійного самовдосконалення.

Завдання:

- формування професійно значущих якостей особистості студентів як майбутніх фахівців, які мають компетентно здійснювати навчально-виховну, соціально-педагогічну функції своєї професійної діяльності;
- розвиток творчої особистості майбутніх фахівців, які реалізовуватимуть й розроблятимуть інноваційні методи та технології навчання й виховання;
- формування й удосконалення практичних навичок й вмінь студентів щодо реалізації основної мети навчання й виховання у відповідності з індивідуально-психологічними особливостями учнів, щодо оволодіння методами та формами організації навчально-виховного процесу, педагогічної діагностики та педагогічного прогнозування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати:

- принципи та форми, методи організації навчально-виховної роботи з дітьми різних вікових груп;

- методи аналізу ефективності педагогічного управління процесом формування особистості школяра;
- принципи організації різних дитячих об'єднань, учнівських колективів та керівництва ними; методика позакласної роботи з учнями зі свого предмета.

вміти:

- визначити конкретні завдання навчально-виховного впливу, виходячи із загальної мети національного виховання, рівня вихованості дитячого колективу і умов навколишнього середовища;
- володіти методами і формами організації навчально-виховного процесу, педагогічної діагностики та педагогічного прогнозування;
- визначати мету навчання і виховання у відповідності з рівнем вихованості учнів, будувати навчально-виховний процес на основі глибокого системного вивчення учнів, колективу;
- сприяти самовихованню, самоосвіті та саморозвитку учнів;
- застосовувати принципи наукової організації педагогічної праці;
- аналізувати, узагальнювати й використовувати передовий педагогічний досвід.

Змістовий модуль I. Загальні основи педагогіки

Тема 1. Розвиток, виховання та формування особистості

Основні поняття: людина, особистість, індивідуальність, фактори розвитку особистості, розвиток особистості, формування особистості, соціалізація особистості, вікова періодизація, середовище, спадковість, ведучий тип діяльності, психічні новоутворення

Питання для обговорення:

1. Як визначаються поняття: людина, особистість, індивідуальність та яке значення вони мають для педагогіки?
2. Проблема основних факторів розвитку особистості. У чому сутність наукових ідей про роль середовища, спадковості та виховання у розвитку та формуванні особистості.
3. Вікова періодизація: що складає основу вікової періодизації?
4. Особливості розвитку та виховання різних вікових груп:
 - молодший шкільний вік;
 - середній шкільний вік;
 - старший шкільний вік;

Практичні завдання:

1. Надайте відповіді на наступні тестові завдання:

Тест 1.1. Виберіть поняття, якому відповідає таке визначення: сукупність соціально-психічних якостей, що формується внаслідок засвоєння людиною суспільних форм свідомості й поведінки, суспільно-історичного досвіду людства.

1. Особа.
2. Індивід.
3. Особистість.
4. Індивідуальність.
5. Суб'єкт.

Тест 1.2. Яке з тверджень виражає сутність біосоціальних теорій розвитку особистості?

1. Людина сама себе творить, прагнучи до самореалізації.
2. Розвиток особистості визначається взаємодією спадковості і середовища.
3. Розвиток особистості залежить, головним чином, від соціального середовища, в якому вона живе.

4. Розвиток людини залежить переважно від генів, які вона отримує за спадковістю.
5. Розвиток людини залежить від божественного призначення людини.

Тест 1.3. У чому, на ваш погляд, полягає сенс знання вчителем вікових особливостей дітей?

1. Вікова періодизація – це точна схема психічного розвитку дитини, відповідно до якої розробляються і застосовуються індивідуальні засоби виховання.
2. На підґрунті вікової періодизації вчитель здійснює вивчення індивідуальних особливостей дітей і враховує в процесі виховання сили й можливості учня.
3. Знання вікової періодизації надає можливість вчителю побачити зростання і розвиток фізичних і психічних можливостей людини.
4. Для вчителя знання вікових можливостей учнів не має реального сенсу, оскільки всі його методи виховання ґрунтуються на знанні індивідуальних особливостей учнів.
5. Правильної відповіді немає.

Тест 1.4. Яке з тверджень описує особливості розвитку дитини старшого шкільного віку?

1. Домінуюча роль родини в задоволенні матеріальних, комунікативних, емоційних потреб дитини, домінуюча роль навчального закладу в формуванні та розвитку соціально-пізнавальних інтересів, безперечний авторитет вчителя.
2. Домінуюча роль родини в задоволенні матеріальних, емоційно-комфортних потреб дитини, з'являється можливість самостійно задовольняти комунікативні потреби у сфері вільного спілкування, що стає провідним видом діяльності.
3. Збереження матеріальної, емоційно-комфортної функції родини, збільшення її ролі в самовизначенні на майбутнє, зростання можливостей школяра у задоволенні частини матеріальних потреб.
4. Зростає здатність дитини протистояти негативним впливам середовища, формування статево-рольового поведіння, прагнення мати час на самостійні заняття.
5. Прагнення ствердитися в позиції дорослого, відчуття себе самостійним, формування самооцінки, розвиток самосвідомості, переоцінка цінностей.

Тест 1.5. Які якості передаються дітям від батьків?

1. Моральні якості.
2. Колір очей, колір шкіри, група крові, резус-фактор.
3. Способи мислення, особливості інтелектуальної діяльності.
4. Здібності до різних видів діяльності.
5. Соціальний досвід.

Тест 1.6. Провідною діяльністю у підлітковому віці є:

1. Безпосереднє емоційне спілкування.
2. Предметно-манипулятивна діяльність.

3. Навчально-пізнавальна діяльність.
4. Діяльність спілкування в процесі навчання й праці.
5. Навчально-професійна діяльність.

Тест 1.7. Виберіть правильні відповіді. Від чого, головним чином, залежить розвиток здібностей і талантів людини?

1. Від кількості прочитаних книг.
2. Від обсягу здобутих знань, умінь.
3. Від природних задатків.
4. Від організації і здійснення цілеспрямованого навчально-виховного процесу.
5. Від спілкування з однолітками.

Тест 1.8. Провідною діяльністю у молодшому шкільному віці є:

1. Безпосереднє емоційне спілкування.
2. Предметно-манипулятивна діяльність.
3. Навчально-пізнавальна діяльність.
4. Діяльність спілкування в процесі навчання й праці.
5. Навчально-професійна діяльність.

Тест 1.9. Вікову періодизацію з етапами освіти вперше пов'язав:

1. Арістотель.
2. Я.А.Коменський.
3. Ж.-Ж. Руссо.
4. А.Дістервег.
5. К.Д.Ушинський.

Тест 1.10. Яке з тверджень виражає сутність біологізаторських теорій розвитку особистості?

1. Людина сама себе творить, прагнучи до самореалізації.
2. Розвиток особистості визначається взаємодією спадковості і середовища.
3. Розвиток особистості залежить, головним чином, від соціального середовища, в якому вона живе.
4. Розвиток людини залежить переважно від генів, які вона отримує за спадковістю.
5. Розвиток людини залежить від божественного призначення людини.

особистість, розвиток особистості, формування особистості, соціалізація особистості.

II. Порівняйте особливості розвитку учнів різного віку, заповніть таблицю:

<i>Особливості розвитку</i>	<i>Молодий шкільний вік</i>	<i>Середній шкільний вік</i>	<i>Старший шкільний вік</i>
Фізичний розвиток			
Розвиток нервової системи			
Пізнавальна діяльність			
Розвиток почуттів та			

вольових процесів			
Психолого-педагогічні домінанти розвитку			
Ведуча педагогічна ідея у роботі з даним віком			

Завдання для самостійної роботи: Скласти психолого-педагогічну характеристику за запропонованою схемою

Схема написання психолого-педагогічної характеристики

1. Загальні відомості про особу.
2. Характеристика умов сімейного виховання учня.
3. Коротка характеристика колективу, членом якого є учень (актив класу, ставлення до громадської роботи, праці, успішність та дисципліна, міжособистісні відносини в класі).
4. Ставлення учня до колективу (авторитет учня в колективі, товарицькість і розуміння товаришів, ставлення до негативних соціально-психологічних явищ у колективі – списування тощо).
5. Спрямованість особистості (власна, громадянська або ділова), характеристика усвідомлених мотивів: інтереси, їхня глибина, усталеність та дієвість. Погляди та переконання.
6. Рівень домагань (занижений, адекватний, завищений), співвідношення самооцінки та рівня домагань, вимогливість до себе, ставлення до критичних зауважень учителів, товаришів.
7. Учень у різноманітних видах діяльності (успішність, дисципліна, ставлення до праці, громадська активність, участь у заходах, професійна орієнтація).
8. Характеристика пізнавальної діяльності: особливості сприймання, спостережливості, пам'яті, характеристика уваги, уяви, мислення.
9. Особливості емоційно-вольової сфери (характер емоційної реакції на педагогічні впливи, розвиток почуттів, уміння стримувати емоційні переживання та змінювати їх, вольові особливості: цілеспрямованість, ініціатива, рішучість, самовладання).
10. Здібності: загальні, спеціальні.
11. Темперамент (сила, урівноваженість, рухливість).
12. Характер (риса характеру, старанність у навчанні, ставлення до праці, школи, доручень, речей, самого себе).
13. Висновки. Зазначити можливі лінії корекції у вихованні цього учня.

► Під час написання характеристики необхідно використовувати наступні методи дослідження:

- вивчення документації;
- співбесід з учнем, вчителями, класним керівником, батьками, однокласниками;
- спостереження за його поведінкою на уроках і перервах;

психодіагностика (методика Г.Айзенка - EPQ, методика діагностики комунікативної установки В.В.Бойко, тривожності Спілбергера та Ханіна, методика діагностики міжособистісних відносин Т.Лірі, методика діагностики рівня емпатійних здібностей В.В.Бойко, методика «Карта інтересів» та ін.) – обов'язкове використання 2-3 методик з наведеним листів опитування, результатів та аналізом отриманих даних;

Рекомендована література:

1. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. для здоб. вищої освіти. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192с. URL: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2109/1/np_zagalni_osnovy.pdf
2. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12225.pdf>
3. Педагогіка. Практичний курс: підручник за кредитно-модульною технологією навчання для бакалаврів / Т.Ф. Бельчева, С.С. Ізбаш, П.В. Бельчев. Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. 304с. URL: <http://surl.li/zylzfg>
4. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2019. 352с URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29700/1/V_Polishchuk_WPP_IL.pdf
5. Прокопенко І., Гриньова В., Євдокимов В., Золотухіна С. Педагогіка. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавництво Фоліо. 2015. 572с. URL: <http://surl.li/zhnjhd>
6. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ, 2017 548 с. URL: <http://surl.li/gefult>

Тема 2. Історія педагогіки: основні етапи розвитку педагогічної думки

(семінар-конференція)

Теми для обговорення (тема та напрямки розкриття теми):

1. Виникнення освіти й виховання в світовій суспільній цивілізації
 - Особливості виховання у первісному суспільстві. Виникнення шкіл у світовій цивілізації.
 - Виховання у Давній Греції.
 - Давньогрецькі філософи про формування особистості.
 - Школа і педагогіка Стародавнього Риму
2. Школа й педагогіка епохи середньовіччя та відродження
 - Система середньовічних шкіл та лицарського виховання.
 - Виникнення освіти для дівчат.
 - Виникнення університетів у Західній Європі та організація навчання.
 - Особливості епохи європейського Відродження. “Будинок радості” Віттоліно де Фельтре.
 - Поєднання навчання з продуктивною працею (Томас Мор і Томазо Кампанелла).
 - Гуманістичні ідеї освіти (Ф. Рабле, Е. Роттердамський, М. Монтень).

3. Західноєвропейська педагогіка епохи нового часу та просвітництва

- Принцип природовідповідності, вікова періодизація та система шкіл (за Я.А. Коменським). Класно-урочна система та принципи навчання Я.А. Коменського.
- Педагогічні ідеї Д. Локка.
- Ідея вільного виховання Ж.-Ж. Руссо. Вікова періодизація та система виховання Ж.-Ж. Руссо.

4. Західноєвропейська педагогіка кінці XVIII — першої половини XIX століття

- Ідея гармонійного виховання Й.Г. Песталоцці. Теорія елементарної освіти та методика початкового навчання.
- Дидактика Ф. Дістервега.
- Теорія навчання й виховання Й. Гербарта.

5. Загальні тенденції світової педагогіки кінця XIX — початку XX століття

- Реформаторська педагогіка.
- Прагматична педагогіка Д. Дьюї.
- Гуманістичні засади освіти й виховання.

6. Школа й педагогіка Київської Русі (IX-XIV століття)

- Традиційні засади виховання дітей в Київській Русі.
- Виникнення шкіл у Київській Русі.

7. Школа в Україні періоду відродження (XVI-XVII століття)

- Загальна характеристика стану освіти українського Відродження.
- Виникнення братських шкіл. Острозька академія.
- Козацькі школи в Україні (січові, полкові, музичні).
- Система виховання лицаря-козака.
- Навчальні студії й діяльність громадських об'єднань студентів в Києво-Могилянській Академії.

8. Українська педагогіка етапу Відродження (XVI-початок XVIII століття)

- Перші українські вчені: П. Русин і Ю. Дрогобич.
- Українська граматики М. Смотрицького.

- Енциклопедія П. Беринди та риторика І. Галятовського.
- Педагогічні погляди Є. Славинецького та С. Полоцького.
- Освітньо-педагогічна діяльність Ф. Прокоповича.

9. Українська школа і педагогіка періоду Руїни (друга половина XVIII століття)

- Ідея народності та природовідповідності виховання Г. Сковороди.
- Педагогічна діяльність М. Ломоносова.
- Статут 1786 року Російської імперії про зміст та особливості шкільної системи.
- Система освіти на Правобережній Україні та Закарпатті (друга половина XVIII століття).

10. Школа і педагогічна думка в Україні (перша половина XIX століття)

- Характеристика освіти в Україні у першій половині XIX століття.
- Педагогіка О. Духновича.
- Просвітницька діяльність Кирило-Мефодіївського товариства (Т. Шевченко, П. Куліш, М. Костомаров).

11. Педагогічна система К.Д.Ушинського

- Життя і педагогічна діяльність К. Ушинського.
- Ідея національного виховання К.Ушинського.
- Дидактика й методика початкового навчання К. Ушинського.
- К.Ушинський про підготовку вчителя.

12. Освіта та педагогічна думка в Україні (другої половини XIX століття)

- Стан освіти в Україні у 60-ті роки.
- Освітньо-педагогічна діяльність М. Пирогова.
- Організаційна й педагогічна діяльність М. Корфа.
- Просвітницько-педагогічна діяльність Х. Алчевської.
- Теорія й практика вільного виховання Л. Толстого.
- Теорія фізичного виховання особистості П. Лесгафта.

13. Ідеї національної освіти й виховання в Україні (друга половина XIX століття)

- Ідея національної школи М. Драгоманова.
- Освітня діяльність Наукового товариства імені Т. Шевченка.
- Ідея національного шкільництва М. Грушевського.
- Загальна характеристика освіти на західноукраїнських землях.
- Педагогічні погляди Ю. Федьковича.

14. Українська школа й педагогіка початку ХХ століття

- Система освіти в Україні на початку ХХ століття.
- Освітньо-педагогічні погляди І. Франка.
- Педагогічні ідеї Л. Українки.
- Освітня й педагогічна діяльність Т. Лубенця.

15. Школа і педагогіка України (етапи УНР та Національного Відродження: 20-ті роки)

- Розробка завдань та змісту національної освіти в УНР.
- Ідея національної школи С. Русової.
- Ідея національного рідномовного виховання І. Огієнка.
- Особливості розбудови загальної, професійної й вищої школи.
- Національний виховний ідеал Г. Ващенко.

16. Школа і педагогіка України у Радянській період (20-80-ті роки)

- Національна освіта в 20-ті роки ХХ століття.
- Уніфікація загальної освіти в 30-ті роки.
- Особливості становлення освіти у післявоєнний час (кінець 40 – 50-ті роки).
- Розвиток освіти й педагогіки у 60-ті роки.
- Школа і педагогіка України у період застою (70-80-ті роки).

17. Сучасний стан розвитку системи освіти України

- Інтеграція в сучасний європейський освітній простір
- Реформування системи середньої освіти кінець ХХ – початок ХХІ століття
- Концепція НУШ
- Дистанційна освіта: виклики часу

18. Система освіти України в воєнний час

- Досвід організації навчання у закладах середньої освіти в воєнний час
- Освітні втрати: наслідки та шляхи подалання
- Нормативні документи та рекомендації МОН України щодо організації навчального процесу у воєнний час

Практичні завдання:

І. Надайте відповіді на наступні тестові завдання:

Тест 1.1. Елементи якої системи навчання вперше в світі виникли в братських школах?

1. Індивідуально-групової.
2. Белль-ланкастерської. Класно-урочної.
3. Індивідуальної.
4. Масової.

Тест 1.2. Хто є автором творів «Нова Елоїза», «Суспільний договір», «Еміль, або про виховання»?

1. Я.А. Коменський.
2. Ж.-Ж. Руссо.
3. Д. Дьюї.
4. Ф. Дістервег.
5. Й.Г. Песталоцці.

Тест 1.3. Хто є автором творів «Відкриті двері до мов і всіх наук», «Велика дидактика», «Материнська школа»?

1. Я.А. Коменський.
2. Ж.-Ж. Руссо.
3. Д. Дьюї.
4. Ф. Дістервег.
5. Й.Г. Песталоцці.

Тест 1.4. Хто з українських педагогів уперше у вітчизняній педагогіці науково обґрунтував педагогічний принцип народності у вихованні?

1. Г. Сковорода.
2. М. Костомаров.
3. К.Д. Ушинський.
4. А.С. Макаренко.
5. О. Духнович.

Тест 1.5. Коли було засновано Новоросійський університет?

1. У 1863 році.
2. У 1865 році.
3. У 1868 році.
4. У 1864 році.
5. У 1867 році.

Тест 1.6. Хто з вітчизняних педагогів здійснив ідею масового перевиховання дітей-правопорушників?

1. В.О. Сухомлинський.
2. К.Д. Ушинський.
3. М.І. Пирогов.
4. А.С. Макаренко.
5. С. Ф. Русова.

Тест 1.7. В якій країні виник ідеал всебічно і гармонійно розвинутої людини?

1. Стародавній Рим.
2. Стародавній Єгипет.
3. Київська Русь.
4. Стародавня Греція.
5. Стародавній Китай.

Тест 1.8. Кому з видатних українських педагогів-просвітителів належить ідея «сродної праці»?

1. Г.С. Сковорода.
2. Т.Г. Шевченко.
3. Л. Українка.
4. С. Ф. Русова.
5. В.О. Сухомлинський.

Тест 1.9. Які ступені навчання виділив Йоганн-Фрідріх Гербарт?

1. Відчуття певних труднощів, формулювання проблеми, формулювання гіпотез розв'язання проблеми, логічна перевірка гіпотез, перевірка гіпотези за допомогою спостереження чи експерименту.
2. Ясність, асоціація, система, метод.
3. Підготовка, викладання, узгодження, узагальнення, застосування.
4. Сприйняття, усвідомлення, розуміння, закріплення, застосування на практиці.
5. Викладання нового матеріалу, його закріплення, перевірка результатів навчання.

Тест 1.10. Вкажіть, хто є автором перерахованих праць: «Серце віддаю дітям», «Сто порад вчителю», «Народження громадянина»?

1. Я.А. Коменський.
2. К.Д. Ушинський.
3. А.С. Макаренко.
4. В.О. Сухомлинський.
5. С.Ф. Русова.

Тест 1.11. Хто є автором теорії елементарної освіти?

1. Я.А. Коменський.
2. Ж.-Ж. Руссо.
3. Д. Дьюї.
4. Ф. Дістервег.
5. Й.Г. Песталоцці.

Тест 1.12. Хто з видатних діячів, науковців, просвітителів сприяв відкриттю Новоросійського університету?

1. Дюк де Рішельє.
2. І.М. Сеченов.
3. М.І. Пирогов.
4. І.І. Мечников.
5. І.П. Зелінський.

Тест 1.13. Хто першим зробив спробу поєднати навчання з продуктивною працею?

1. Я.А. Коменський.
2. Ж.-Ж. Руссо.
3. Д. Дьюї.
4. Ф. Дістервег.
5. Й.Г. Песталоцці.

Тест 1.14. В якій країні виникли терміни «педагог», «школа», «гімназія»?

1. Стародавній Рим.
2. Стародавній Єгипет.
3. Київська Русь.
4. Стародавня Греція.
5. Стародавній Китай.

Тест 1.15. Хто вперше виділив педагогіку як окрему галузь наукового знання?

1. Я.А. Коменський.
2. К.Д. Ушинський.
3. Арістотель.
4. Марк Фабій Квітіліан.
5. Френсіс Бекон.

Тест 1.16. Яку назву освіти носив зміст в соборних школах?

1. Сім вільних добродетей.
2. Сім мудрих наук.
3. Сім вільних мистецтв.
4. Сім предметів навчання.
5. Сім законів життя.

Тест 1.17. Хто вперше в історії педагогіки сформулював вимоги до вчителя?

1. Я.А. Коменський.
2. К.Д. Ушинський.
3. Арістотель.
4. Марк Фабій Квітіліан.
5. Сократ.

Тест 1.18. Хто є автором праці «Школа і суспільство»?

1. Д. Дьюї.
2. Ф. Дістервег.
3. Й.Г. Песталоцці.
4. Ж.-Ж. Руссо.
5. Й.Ф. Гербарт.

Тест 1.19. Хто першим заклав основи спеціальних методик початкового навчання?

1. Я.А. Коменський.
2. Д.Дьюї.
3. Й.Г. Песталоцці.
4. К.Д. Ушинський.
5. Й.Ф. Гербарт.

Тест 1.20. Представник гуманної педагогіки:

1. Амонашвілі Ш.А.
2. Іванов І.П.
3. Лисенков С.И.
4. Шаталов В.Ф.
5. Нікітін Л.П.

II. Заповніть таблицю:

Епоха	Суть, основні риси виховання
Первісне суспільство	
Антична Греція (Спарта і Афіни)	
Древній Рим і Римська імперія	
Середньовіччя	
Відродження (14-16 ст.)	
17 століття	
Освіта (18 вік)	
19 століття	
20 століття	
21 століття	

Завдання для самостійної роботи: Зробіть опорний конспект за темою на вибір:

- «Найважливіші історичні етапи розвитку світової педагогічної думки»
- «Історичний розвиток української педагогіки»

Рекомендована література:

1. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний посібник для студентів ЗВО / Л. В. Задорожна-Княгницька. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 364 с https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2111/1/np_istoria_pedagogiky.pdf
2. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12225.pdf>
3. Історія зарубіжної педагогіки: конспект лекцій / Упорядники: Л.В. Маляр, М.І. Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. 64 с. <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/35733>
4. Педагогіка. Практичний курс: підручник за кредитно-модульною технологією навчання для бакалаврів / Т.Ф. Бельчева, С.С. Ізбаш, П.В. Бельчев. Мелітополь:

Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. 304с. URL: <http://surl.li/zylzfg>

5. Прокопенко І., Гриньова В., Євдокимов В., Золотухіна С. Педагогіка. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавництво Фоліо. 2015. 572с. URL: <http://surl.li/zhnjhd>

Змістовий модуль 2. Дидактика та теорія виховання

Тема 3. Урок – як основна форма організації навчання

Основні поняття: вид навчання, пояснювально-ілюстративне навчання, проблемне навчання, програмоване навчання, індивідуальна форма організації навчання, фронтальна форма організації навчання, групова форма організації навчання, урок, структура уроку.

Питання для обговорення:

1. Поняття про види навчання. У чому сутність відомих вам видів навчання?
2. Що таке організаційні форми навчання?
3. Які основні форми організації навчання склалися у історії розвитку школи?
4. Якими особливостями характеризується класно-урочна форма організації навчання?
5. Характеристика уроку як форми організації навчання.
6. Чим обумовлено розподілення уроків на типи? По якому критерію здійснюється класифікація уроків?

Практичні завдання:

1. Надайте відповіді на наступні тестові завдання:

Тест 2.1. Форма організації взаємонавчання в зарубіжній педагогіці найбільш відома як:

1. Белл-ланкастерська система.
2. Мангеймська система.
3. План Трампа.
4. Класно-урочна система навчання.
5. Батавська система навчання.

Тест 2.2. Для проблемного навчання властиве те, що:

1. Учні засвоюють знання у готовому вигляді, без розкриття шляхів доказу їх вірності.
2. Навчальний матеріал вивчається поелементно в логічній послідовності.

3. Навчання спрямовано на самостійний пошук учнями нових понять і способів дій.
4. Воно дозволяє в стислі строки у концентрованому вигляді озброїти учнів знаннями основ наук.
5. Правильної відповіді немає.

Тест 2.3. Розподіл дітей на сильних, середніх і слабких відповідно до їх здібностей і успішності складає сутність такої системи навчання:

1. Батавської.
2. Мангеймської.
3. Бригадно-лабораторної.
4. Індивідуально-групової.
5. Проектної.

Тест 2.4. Закон асоціацій, відповідно до якого повторення і запам'ятовування матеріалу вважаються важливими умовами засвоєння, складає сутність:

1. Традиційного навчання.
2. Проблемного навчання.
3. Програмованого навчання.
4. Розвиваючого навчання.
5. Модульного навчання.

Тест 2.5. Найменш ефективно для формування практичних умінь і навичок:

1. Пояснювально-ілюстративне навчання.
2. Проблемне навчання.
3. Програмоване навчання.
4. Догматичне навчання.
5. Модульне навчання.

Тест 2.6. Що з переліченого не відноситься до основних вимог до уроку?

1. Дидактичні вимоги.
2. Виховні вимоги.
3. Розвиваючі вимоги.
4. Гігієнічні вимоги.
5. Економічні вимоги.

Тест 2.7. Програмоване навчання ґрунтується на:

1. Кібернетичному підході.
2. Діяльнісному підході.
3. Особистісному підході.
4. Системному підході.
5. Діалектичному підході.

Тест 2.8. Який етап у проблемному навчанні зайвий?

1. Створення проблемної ситуації.
2. Формулювання проблеми.
3. Шляхи вирішення проблеми.
4. Висунення гіпотези.
5. Контроль за вирішенням проблеми.

Тест 2.9. За якою основною ознакою можна визначити тип уроку?

1. За дидактичною вимогою.
2. За розміщенням елементів уроку.
3. За кількістю часу, що відводиться на вивчення навчального матеріалу.
4. Наявністю навчального матеріалу.
5. За особливостями діяльності вчителя.

Тест 2.10. Укажіть, яке твердження не відноситься до основних ознак класно-урочної системи.

1. Чіткий регламент навчальної роботи: початок і кінець навчального року, поділ на навчальні чверті, проведення занять за встановленим розкладом.
2. Постійний склад учнів: за віком, рівнем підготовки.
3. Єдиний зміст освіти: навчальний план, навчальні програми, підручники.
4. Пристосування темпу навчальної роботи до можливостей кожного учня.
5. Ведуча роль вчителя у навчальному процесі.

II. Проаналізуйте дидактичні завдання і зміст дидактичних елементів

уроку, заповніть таблицю:

<i>Елементи уроку</i>	<i>Дидактичні завдання елементів уроку</i>	<i>Зміст дидактичного елемента</i>
Організаційний		
Підготовка учнів до розв'язання завдань уроку		
Засвоєння нового матеріалу		
Перевірка засвоєння учнями нового матеріалу		
Підведення підсумків		
Домашнє завдання		

Завдання для самостійної роботи:

1. Розробити план-конспект уроку за схемою та презентувати фрагмент уроку до 10 хвилин під час практичного заняття.
2. До обраної теми уроку розробити тестові завдання для підсумкового контролю

План конспект залікового уроку

Предмет

Клас

Тема уроку

Мета уроку

Завдання уроку

Тип уроку

Обладнання

Література

Зміст

(з виділенням структурних частин уроку)

1. Організаційний
2. Підготовка учнів до розв'язання завдань уроку

3. Засвоєння нового навчального матеріалу
4. Перевірка засвоєння учнями нового матеріалу
5. Підведення підсумків уроку
6. Домашнє завдання

Рекомендована література:

1. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. для здоб. вищої освіти. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192с. URL: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2109/1/np_zagalni_osnovy.pdf
2. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12225.pdf>
3. Прокопенко І., Гриньова В., Євдокимов В., Золотухіна С. Педагогіка. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавництво Фоліо. 2015. 572с. URL: <http://surl.li/zhnjhd>
4. Сучасний урок: 50 способів порефлексувати : електрон. навч.- метод. посіб. / Н. І. Білик, І. В. Добряк. – Полтава: ПОІППО ім. М. В. Остроградського, 2021. – 74 с. https://pano.pl.ua/images/FILES/pidrozdiy/kafedra_pedmaisternosti/biblioteka/50-uruk.pdf
5. Веб-ресурс НУШ: Уроки історії в школі: нові навчальні програми та коментарі вчителів <https://nus.org.ua/articles/uroky-istoriyi-v-shkoli-novi-navchalni-programy-ta-komentari-vchyteliv/>
6. Яковенко Г.Г. Я 47 Методика навчання історії: навчально-методичний посібник / Г.Г. Яковенко. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. – 324 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Yakovenko_Halyna/Metodyka_navchannia_istorii_navchalno-metodychnyi_posibnyk.pdf?

Тема 4. Основні організаційні форми виховної роботи та напрями виховання

Основні поняття: напрями виховання, організаційні форми виховної роботи, зміст виховання, розумове виховання, науковий світогляд, моральне виховання, патріотичне виховання, статеве виховання, правове виховання, екологічне виховання, трудове виховання, економічне виховання, профорієнтаційна робота, естетичне виховання, фізичне виховання толерантність, виховання міжнаціональної толерантності, виховання релігійної толерантності, позакласна вихована робота, позашкільна вихована робота, масові форми виховної роботи, групові форми виховної роботи, індивідуальні форми виховної роботи.

Питання для обговорення

1. Мета, завдання та зміст основних напрямів виховання.
 - Розумове виховання;
 - Формування наукового світогляду;

- Моральне виховання; Патріотичне виховання;
 - Статеве виховання і підготовка до сімейного життя;
 - Правове виховання;
 - Екологічне виховання;
 - Трудове виховання;
 - Економічне виховання
 - Профорієнтаційна робота;
 - Естетичне виховання;
 - Фізичне виховання;
 - Виховання міжнаціональної та релігійної толерантності;
2. Які класифікації форм організації виховної роботи існують? Наведіть найбільш поширені форми виховної роботи.
 3. Поняття позакласної та позашкільної виховної роботи.
 4. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи.
 5. Позакласні навчально-виховні заклади.

Практичні завдання:

1. Надайте відповіді на наступні тестові завдання:

Тест 3.1. Розкриття яких положень передбачає зміст трудового виховання?

Психологічна підготовка і практична підготовка до праці, формування навичок моральної поведінки.

1. Психологічна підготовка до праці, підготовка до свідомого вибору професії, практична підготовка до праці
2. Підготовка до свідомого вибору професії, поділ професій на «престижні» і «непрестижні».
3. Психологічна підготовка до праці, вибір професій під впливом інших людей.
4. Практична підготовка до праці, перенесення ставлення людини до людини представника тої чи іншої професії на саму професію.

Тест 3.2. Яке з перелічених тверджень не є принципом організації позакласної виховної роботи?

1. Добровільна участь учнів.
2. Суспільна спрямованість.
3. Ініціатива і самодіяльність учнів.
4. Розвиток індивідуальних творчих здібностей і нахилів учнів.
5. Взаємодія різних форм і видів виховної роботи.

Тест 3.3. Який з перелічених етапів проведення виховної справи є зайвим?

1. Визначення цілей і завдань виховної справи.
2. Колективне планування виховної справи.
3. Контроль вчителя за виконанням отриманих завдань.
4. Підготовка і проведення виховної справи.
5. Колективне підведення підсумків справи і найближча післядія.

Тест 3.4. Опираючись на домінуючу виховну мету, визначить, до якого виду діяльності учнів слід віднести участь у таких виховних заходах: «Ярмарок золоті руки», конкурс «Я – майбутній господар», рейд «Чистота та порядок у нашому місті», акція насадження саду «День урожаю», «Ательє добрих послуг»:

1. Пізнавальної діяльності учнів.
2. Екологічної діяльності учнів.
3. Трудової діяльності учнів.
4. Етичної діяльності учнів.
5. Соціально-орієнтованої діяльності.

Тест 3.5. Яка з названих форм виховної роботи не є груповою?

1. Класна година.
2. Етична бесіда.
3. Предметні гуртки.
4. Туристичні походи.
5. Тиждень з математики.

Тест 3.6. Який з методів вивчення результатів й ефективності форм виховної роботи є зайвим?

1. Кольорограма.
2. Анкетування.
3. Тестування.
4. Символічна оцінка настрою після виховного заходу.
5. Віддалена оцінка виховного заходу.

Тест 3.7. Виберіть групу, в якій перераховані форми виховної роботи за числом учасників.

1. Позакласні, позашкільні.
2. Загальні, індивідуальні.
3. Індивідуальні, групові, масові.
4. Фронтальні, сімейні, групові.
5. Традиційні, тривалі, масові.

Тест 3.8. Виберіть групу, в якій перераховані індивідуальні форми виховної роботи?

1. Класна година, предметні гуртки, обговорення книг, політичні інформації, творчі групи.
2. Виставки, зустрічі з відомими людьми, спортивні змагання, тижні з різних предметів.
3. Диспути, етичні бесіди, тематичні вечори, масові свята, концерти.
4. Бесіда, обмін думками, консультація, спільний пошук вирішення проблеми, виконання спільного доручення.

5. Класна година, душевна розмова, консультація, виконання спільного доручення, різноманітні конкурси.

Тест 3.9. Виберіть групу, в якій перераховані масові форми виховної роботи?

1. Класна година, предметні гуртки, обговорення книг, політичні інформації, творчі групи.
2. Виставки, зустрічі з відомими людьми, спортивні змагання, тижні з різних предметів.
3. Диспути, етичні бесіди, тематичні вечори, масові свята, концерти.
4. Бесіда, обмін думками, консультація, спільний пошук вирішення проблеми, виконання спільного доручення.
5. Класна година, душевна розмова, консультація, виконання спільного доручення, різноманітні конкурси.

Тест 3.10. Розкриття яких положень передбачає зміст фізичного виховання?

1. Виховання здорової зміни, підготовка до захисту Батьківщини, підготовка до фізичної праці.
2. Тренування і загартування організму, розвиток пізнавальних сил, формування волі.
3. Формування волі, психологічна підготовка до праці, тренування загартування організму.
4. Виховання здорової зміни, практична підготовка до праці, виховання волі.
5. Підготовка до захисту Батьківщини, виховання волі, розвиток пізнавальних здібностей.

II. Проаналізуйте ефективність використання різних форм виховної роботи під час реалізації різних напрямів виховання.

- громадянське виховання;
- патріотичне виховання;
- трудове виховання;
- моральне виховання;
- естетичне виховання та інші.

Складіть приблизну тематику виховних заходів для учнів молодшого, середнього та старшого шкільного віку.

Напрями виховання	Тематика виховних заходів, форма		
	Молодший шкільний вік	Середній шкільний вік	Старший шкільний вік
<i>патріотичне виховання</i>			
<i>громадянське виховання</i>			
<i>моральне виховання</i>			
<i>естетичне виховання</i>			
<i>розумове виховання</i>			
<i>правове виховання</i>			

<i>трудове виховання</i>			
Інші напрями			

Завдання для самостійної роботи: Підготуйте презентацію (до 10 хв.) фрагменту виховної справи за обраною темою. Оформіть план-сценарій виховної справи за запропонованим планом.

План-конспект залікового виховного заходу

I. Загальна характеристика заходу

1. Форма проведення (класна година, бесіда, диспут, екскурсія, тощо)
2. Тема заходу
3. Місце проведення заходу
4. Обґрунтування необхідності проведення цього заходу, виходячи з особливостей віку, рівня їх розвитку та вихованості
5. Мета
6. Оформлення виховного заходу (об'ява, відповідне оформлення приміщення, тощо)
7. Обладнання (ТЗН, наочність)
8. Методичне забезпечення (використана література, методичні розробки)

II. План підготовки виховного заходу

1. Проведення бесіди з класним керівником, педагогом-організатором, заступником директора школи з виховної роботи
2. Виявлення інтересу та можливостей класу, визначення теми виховного заходу та форми його проведення
3. Створення активу учнів по підготовці та проведенню заходу
4. Допомога активу учнів у розподілі доручень та визначення напрямків підготовки заходу (підбір матеріалів, складання сценарію, оформлення, обладнання, репетиції, тощо)
5. Оформлення сценарію виховного заходу

III. План та сценарій проведення виховного заходу

(текст виховного заходу)

Рекомендована література:

1. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. для здоб. вищої освіти. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192с. URL: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2109/1/np_zagalni_osnovy.pdf
2. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12225.pdf>
3. Методичний путівник класного керівника Нової української школи : збірник методичних матеріалів / А. Дубяга, О. Золотар ; за заг. ред. А. Дубяги. Краматорськ : Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2021. 44 с. URL: https://znayshov.com/FR/14227/Metod_nush_3.pdf
4. Прокопенко І., Гриньова В., Євдокимов В., Золотухіна С. Педагогіка. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавництво Фоліо. 2015. 572с. URL: <http://surl.li/zhnjhd>

Тема 5. Виховання учнівського колективу

Основні поняття: група, колектив, виховний колектив, нададдитивний ефект, колективізм, індивідуалізм, конформізм, нонконформізм, види груп, структура колективу, етапи становлення колективу, учнівське самоврядування

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність, змістовні характеристики, структуру дитячого виховного колективу.
2. Наведіть приклади, які характеризують педагогічні функції, стадії та механізми становлення дитячого виховного колективу.
3. Якими причинами взаємообумовлені співвідношення особистості та колективу?
4. Чим обумовлена ефективність використання технології виховання колективу?
5. Проаналізуйте основні етапи вивчення психолого-педагогічних параметрів розвитку класного колективу.

Практичні завдання:

1. Надайте відповіді на наступні тестові завдання:

Тест 3.1. Яка з характерних рис, які властиві колективу, не є ознакою колективу?

1. Наявність суспільно значущої мети.
2. Щоденна спільна діяльність, спрямована на досягнення мети.
3. Наявність неформального лідера.
4. Наявність органів самоврядування.
5. Встановлення певних психологічних стосунків між членами колективу.

Тест 3.2. Назвіть групу принципів, які не є принципами виховання колективу:

1. Єдність і цілісність, постійний рух вперед.
2. Різноманітність соціально спрямованої діяльності, збереження традицій.
3. Систематичність і послідовність, гнучкість і прогностичність.
4. Перспективний розвиток, єдність і цілісність.
5. Постійний рух вперед.

Тест 3.3. Виберіть найбільш повну характеристику колективу:

1. Робота з батьками, традиції, зустріч із членами трудових колективів, гра.
2. Традиції, громадська думка, змагання, спільні справи, перспектива самоврядування.
3. Заохочення і покарання, навчальні заняття, шефство старших над молодшими.

4. Бесіди з учнями, навчальні заняття, перспектива, гра, самоврядування.
5. Громадська думка, навчальні заняття, спільні справи, традиції.

Тест 3.4. Виберіть групу, в якій названі напрями діяльності вихователя на першій стадії розвитку.

1. Вивчення особливостей кожного члену колективу, поступове виявлення активу, організація спільної різноманітної діяльності.
2. Вивчення, аналіз міжособистісних стосунків, робота з активом, формування суспільної думки, створення традицій.
3. Почергове залучення вихованців до виконання керівних функцій, самостійне виконання ними доручень колективу, спільне з усіма членами колективу обговорення завдань.
4. Постановка більш складних завдань, розвиток у вихованців інтересу до самовиховання, педагогічне керівництво процесом самовиховання.

Вивчення особливостей кожного члену колективу, залучення всіх членів колективу до самоврядування, принцип паралельної дії.

Тест 3.5. У чому полягає сутність перспективи?

1. Перспектива – це різновид або форма дії, що відрізняється особливою стійкістю і спрямованими зусиллями людей зберегти незмінними форми поведінки, успадковані від попередніх поколінь.
2. Перспектива – це мета, що є стимулом діяльності колективу і окремих його членів.
3. Перспектива – це висунення вимог до окремого вихованця через актив чи колектив.
4. Перспектива – це імітація, умовне відтворення учнями реальних життєвих ситуацій.
5. Перспектива – це система загальних суджень членів колективу, яка виникає в процесі їх діяльності і спілкування та виражає ставлення до різних явищ.

Тест 3.6. У чому полягає сутність традиції?

1. Традиція – це різновид або форма дії, що відрізняється особливою стійкістю і спрямованими зусиллями людей зберегти незмінними форми поведінки, успадковані від попередніх поколінь.
2. Традиція – це мета, що є стимулом діяльності колективу і окремих його членів.
3. Традиція – це висунення вимог до окремого вихованця через актив чи колектив.
4. Традиція – це імітація, умовне відтворення учнями реальних життєвих ситуацій.
5. Традиція – це система загальних суджень членів колективу, яка виникає в процесі їх діяльності і спілкування та виражає ставлення до різних явищ

Тест 3.7. Визначте сутність поняття «актив колективу».

1. Актив – це учні, які відмінно вчаться і виявляють слухняність.
2. Актив – це ініціативна група вихованців, яка усвідомлює вимоги керівника колективу і допомагає в організації діяльності колективу.

3. Актив – це лідери колективу.
4. Актив – це така група вихованців, які виявляють особисту ініціативу, діловитість.
5. Актив - це уповноважені колективу, на яких покладені функції керівництва життям і діяльністю цього колективу, здійснення зв'язків з іншими колективами.

Тест 3.8. Визначте сутність поняття «органи самоврядування»?

1. Органи самоврядування – це така група вихованців, яка свідомо підтримує вимоги вихователя, надає йому дійову допомогу у виховній роботі.
2. Органи самоврядування – це уповноважені колективу, на яких покладені функції керівництва життям і діяльністю цього колективу, здійснення зв'язків з іншими колективами.
3. Органи самоврядування – це члени колективу, які в значимих ситуаціях можуть здійснювати суттєвий вплив на поведінку певної групи людей.
4. Органи самоврядування – це найбільш активна частина колективу, яка виражає волю більшості та займає керівну позицію.
5. Органи самоврядування – це ініціативна група вихованців, яка усвідомлює вимоги керівника колективу і допомагає в організації діяльності колективу.

Тест 3.9. Виберіть групу, в якій названі напрями діяльності вихователя на другій стадії розвитку.

1. Вивчення особливостей кожного члену колективу, поступове виявлення активу, організація спільної різноманітної діяльності.
2. Вивчення, аналіз міжособистісних стосунків, робота з активом, формування суспільної думки, створення традицій.
3. Почергове залучення вихованців до виконання керівних функцій, самостійне виконання ними доручень колективу, спільне з усіма членами колективу обговорення завдань.
4. Постановка більш складних завдань, розвиток у вихованців інтересу до самовиховання, педагогічне керівництво процесом самовиховання.
5. Вивчення особливостей кожного члену колективу, залучення всіх членів колективу до самоврядування, принцип паралельної дії.

Тест 3.10. Який колектив називається первинним?

1. Первинний колектив – це колектив, який перебуває на першій стадії розвитку.
2. Первинний колектив – це колектив, в якому здійснюються постійні особисті безпосередні контакти між усіма його членами.
3. Первинний колектив об'єднує людей, які згуртовані в порівняно невелику соціальну групу.
4. Первинний колектив – це учні одного класу.
5. Первинний колектив – яка має офіційно задану зовні структуру.

II. Розкрийте особливості організації діяльності та спілкування у колективах, які знаходяться на різних стадіях розвитку. Заповніть таблицю.

<i>Стадії розвитку колективу</i>	<i>Характеристика стадії</i>	<i>Методи формування колективу</i>	<i>Особливості взаємодії класного керівника</i>
Перша стадія			
Друга стадія			
Третя стадія			
Четверта стадія			

Завдання для самостійної роботи: Використовуючи Схему вивчення психолого-педагогічних параметрів колективу та відомі Вам діагностичні технології, вивчіть та складіть характеристику Вашого колективу. Розробіть практичні рекомендації по усуненню негативних проявів у колективі та підберіть методики розвитку колективу.

Схема написання психолого-педагогічної характеристики учнівського колективу

1. Загальні відомості про клас та історія його формування: віковий та статевий склад, початок його формування (початкова школа, п'ятий клас), шляхи входження в дитячий колектив нових учнів.
2. Характеристика інтересів учнів: сформованість пізнавальної мотивації учнів, ставлення учнів до навчання, ставлення учнів до навчальних предметів.
3. Характеристика інтелектуальних умінь і здібностей учнів: рівні працездатності, активності, самостійності учнів класу в навчальній діяльності; здатність або нездатність працювати з підручником, додатковою науковою і довідковою літературою; ступінь розвиненості інтелектуальних умінь; активність учнів класу в позашкільній діяльності за інтересами.
4. Організаційна структура класного колективу: етап розвитку дитячого колективу; характерні ознаки розвитку; особливості діяльності активу класу, його роль у формуванні та зміцненні колективу; діяльність органів самоврядування; стан взаємин між активом, органами самоврядування та учнями між собою; лідери та ізольовані в колективі, причини їхнього поділу; вплив лідерів на діяльність інших учнів; мікрогрупи у колективі, причини об'єднання учнів у групи (за інтересами, за місцем проживання, за здібностями, за особистими якостями); напрямки і форми зв'язку класного колективу із загальношкільним.
5. Рівень морально-духовного розвитку колективу: рівень сприйняття загальнолюдських цінностей; особливості вияву почуттів; рівень захищеності особистості; сформованість вмінь і навичок у моральній поведінці; наявність суспільної думки з найбільш важливих питань; рівень розвитку критики та самокритики; згуртованість колективу.
6. Рівень трудового виховання: ставлення учнів до праці (громадської діяльності); рівень сформованості соціально-психологічної готовності до праці; сформованість вмінь і навичок у сфері трудової діяльності; профорієнтація учнів.
7. Характеристика психологічного клімату в колективі: відкритість, закритість, тривожність учнів класу; який настрій, переживання, емоції переважають у класі; ступінь конфліктності учнів класу, її причини; характер взаємовідносин учнів один з одним та з учителями.
8. Висновки. Визначити завдання виховної роботи класного керівника і педагогічного колективу школи в роботі з класом: стисла характеристика результатів діагностики учнів

класу; визначення позитивних якостей колективу, що потребують подальшого розвитку і підтримки; визначення негативних якостей колективу, що потребують корекції.

► Під час написання характеристики необхідно використовувати наступні методи дослідження:

- вивчення документації;
- співбесіда з куратором, викладачами факультету, одногрупниками;
- спостереження за поведінкою студентів на заняттях і перервах;
- психодіагностика (методиками: Дж.Морено “Соціометрія”, “Методика визначення атмосфери в групі”, “Методика визначення психологічного клімату групи”, “Методика визначення індексу групової згуртованості” Сішора та ін.) – обов’язкове використання 2-3 методик з наведенням листів опитування, результатів та аналізом отриманих даних;

Рекомендована література:

1. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. для здоб. вищої освіти. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192с. URL: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2109/1/np_zagalni_osnovy.pdf
2. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12225.pdf>
3. Педагогіка: конспект лекцій / Упорядники: Кухта М.І., Маляр Л.В. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. 100с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/43647>
4. Педагогіка. Практичний курс: підручник за кредитно-модульною технологією навчання для бакалаврів / Т.Ф. Бельчева, С.С. Ізбаш, П.В. Бельчев. Мелітополь : Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. 304с. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/6255/1/%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0.pdf>
5. Прокопенко І., Гриньова В., Євдокимов В., Золотухіна С. Педагогіка. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавництво Фоліо. 2015. 572с. URL: <https://book-ye.com.ua/catalog/pedahohika-ta-vykhovannya/pedahohika-bazovij-pidruchnyk-dlya-studentiv-vyshchychkh-navchalnykh-zakladiv/>
6. Форми і методи роботи класного керівника з батьками учнів / Н.В. Бугайчук . – Черкаси : КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР», 2017. 40с. URL: <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/396/%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%98%20%D0%86%20%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%D0%98%20%D0%A0%D0%9E%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%98%20%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%A1%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%9A%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%92%D0%9D%D0%98%D0%9A%D0%90.pdf>

Змістовий модуль 3. Основи школознавства. Вибрані проблеми педагогіки.

**Тема 6. Класний керівник у школі:
завдання, функції, планування роботи**

Основні поняття: класний керівник, батьківські збори, сімейне виховання, особова справа учнів, план роботи школи, план виховної роботи, класний журнал

Питання для обговорення:

1. Визначте специфіку виховної діяльності класного керівника у школі.
2. Назвіть основні функції класного керівника.
3. Охарактеризуйте основні напрямки роботи класного керівника.
4. Назвіть методи вивчення учнівського колективу, напрямки роботи з учнівським колективом.
5. Назвіть методи вивчення особистості учня та методи виховної роботи з ним.
6. Визначте форми і методи роботи вчителя з батьками учнів.
7. Назвіть основні документи, які потрібно вести класному керівнику.

Практичні завдання:

1. Надайте відповіді на наступні тестові завдання:

Тест 4.1. Вкажіть найважливішу функцію класного керівника:

1. Координаційна.
2. Виховна.
3. Навчальна
4. Пізнавальна.
5. Підтримка тісних зв'язків з батьками.

Тест 4.2. Який вид роботи не входить до функціональних обов'язків класного керівника:

1. Рішення про надання матеріальної допомоги малозабезпеченим дітям.
2. Організація психолого-педагогічної освіти батьків.
3. Робота з класним батьківським комітетом.
4. Індивідуальна робота з батьками.
5. Залучення батьків до організації позакласної роботи.

Тест 4.3. Які з перелічених документів не потрібно вести класному керівнику:

1. Особова справа учнів.
2. План роботи школи.

3. План виховної роботи.
4. Класний журнал.
5. Щоденник спостережень за поведінкою та діяльністю учнів.

Тест 4.4. Перераховані розділи: основні напрями роботи з учнями, з вчителями-предметниками, з батьками повинні бути у плані роботи:

1. Вчителя-предметника.
2. Директора школи.
3. Шкільного психолога.
4. Класного керівника.
5. Бібліотекаря.

Тест 4.5. Із наведених тверджень виберіть те, яке визначає одну з основних функцій класного керівника.

1. Координація діяльності усіх учителів з національного виховання.
2. Вивчення індивідуальних особливостей учнів свого класу.
3. Встановлення зв'язків з управлінськими структурами освіти.
4. Виконання господарських справ.
5. Вирішення питань про виключення учнів зі школи.

Тест 4.6. З наведених тверджень виберіть те, яке визначає права класного керівника.

1. Відвідування уроків учителів у своєму класі.
2. Оцінювання діяльності батьків з проблем виховання.
3. Участь у діяльності громадських організацій.
4. Здійснення контролю за діяльністю вчителів у своєму класі.
5. Інформування батьків учнів про стан виховного процесу в класі.

Тест 4.7. З наведених тверджень виберіть те, яке визначає обов'язки класного керівника.

1. Захист професійної честі, гідності, відповідно до чинного законодавства.
2. Відвідування учнів за місцем їх проживання.
3. Вибір форми підвищення кваліфікації.
4. Дотримання педагогічної етики.
5. Відвідування уроків вчителів у своєму класі.

Тест 4.8. Яка з функцій класної години є зайвою?

1. Просвітницька.
2. Орієнтовна.
3. Стимулююча.
4. Спрямовуюча.
5. Формуюча.

Тест 4.9. З наведених тверджень виберіть те, яке визначає права класного керівника.

1. Постійне підвищення професійного рівня.
2. Матеріальне заохочення за досягнення вагомих результатів.
3. Участь у діяльності громадських організацій.
4. Відвідування уроків вчителів у своєму класі.
5. Вибір форми підвищення педагогічної кваліфікації з проблем виховання.

Тест 4.10. З наведених тверджень виберіть те, яке визначає один з напрямів виховної роботи класного керівника.

1. Організація позакласної виховної роботи з учнями.
2. Забезпечення єдності педагогічних вимог з боку школи і сім'ї.
3. Формування національної свідомості і самосвідомості.
4. Організація та згуртування дитячого колективу.
5. Здійснення цілеспрямованої організаційно-педагогічної роботи з батьками учнів.

II. Розкрийте зміст основних напрямів роботи класного керівника.

Заповніть таблицю:

<i>Напрями роботи класного керівника</i>	<i>Зміст</i>	<i>Методи, засоби та технології реалізації</i>
Вивчення особистості учня		
Створення і виховання учнівського колективу		
Розвиток талантів, розумових і фізичних здібностей учнів, формування у них високої пізнавальної культури, організація змістовного дозвілля школярів		
Створення необхідних умов для фізичного розвитку вихованців, збереження та зміцнення їхнього здоров'я		
Підготовка школярів до господарсько-трудової діяльності		
Робота з учителями		
Взаємозв'язок з сім'єю, робота з батьками учнів		
Співробітництво з позашкільними навчально-виховними закладами, громадськістю, різноманітними громадськими організаціями		
Планування класним керівником виховної роботи з дітьми, ведення потрібної документації.		

Завдання для самостійної роботи: Складіть перспективний план класного керівника:

- Оберіть вік учнів, клас;
- Визначте напрям, форми роботи;
- Оберіть одну з запропонованих форм плану, заповніть таблицю.

Перспективний план класного керівника (1 варіант)

Місяць	Зміст	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
	Моральне виховання (образ життя)				
	Розумове виховання (навчання)				

Фізичне виховання (здоров'я)				
Інші напрями виховання				

Перспективний план класного керівника (2 варіант)

Програма діяльності					
	<i>Здоров'я</i>	<i>Спілкування</i>	<i>Навчання</i>	<i>Дозвілля</i>	<i>Спосіб життя</i>
Вересень					
Жовтень					
Лютий					
Грудень					

Рекомендована література:

1. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. для здоб. вищої освіти. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192с. URL: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2109/1/np_zagalni_osnovy.pdf
2. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12225.pdf>
3. Педагогіка: конспект лекцій / Упорядники: Кухта М.І., Маляр Л.В. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. 100с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/43647>
4. Педагогіка. Практичний курс: підручник за кредитно-модульною технологією навчання для бакалаврів / Т.Ф. Бельчева, С.С. Ізбаш, П.В. Бельчев. Мелітополь : Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. 304с. URL: <http://surl.li/hxlvhe>
5. Прокопенко І., Гриньова В., Євдокимов В., Золотухіна С. Педагогіка. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавництво Фоліо. 2015. 572с. URL: <https://book-ye.com.ua/catalog/pedahohika-ta-vykhovannya/pedahohika-bazovuj-pidruchnyk-dlya-studentiv-vyshchychkh-navchalnykh-zakladiv/>
6. Форми і методи роботи класного керівника з батьками учнів / Н.В. Бугайчук . – Черкаси : КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2017. 40с. URL: <http://surl.li/tzotne>
7. Веб ресурс НУШ: 9 питань про обов'язки класного керівника URL: <https://nus.org.ua/view/9-pytan-pro-obov-yazky-klasного-kerivnyka/>

Питання для поточного контролю

1. Розкрийте предмет, завдання та основні категорії педагогіки.
2. Охарактеризуйте структуру педагогічної науки та її основні галузі.
3. Дайте пояснення місцю педагогіки в системі наук та її зв'язку з іншими науками.
4. Охарактеризуйте систему науково-педагогічних методів дослідження.
5. Розкрийте поняття особистість як предмету виховання, зовнішні та внутрішні фактори її розвитку.
6. Дайте характеристику вікових та індивідуальних особливостей розвитку і виховання особистості.
7. Розкрийте особливості розвитку і виховання учнів молодшого, середнього і старшого шкільного віку.
8. Визначте основні етапи розвитку педагогічної думки і практики виховання.
9. Розкрийте предмет та основні категорії дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками.
10. Дайте визначення основним категоріям, структурі змісту освіти в сучасній школі.
11. Охарактеризуйте документи, що визначають зміст загальної середньої освіти: державний стандарт, навчальний план, навчальні програми, підручники та посібники.
12. Дайте визначення загальної характеристики процесу навчання: суть, структура і функції. Обопільний характер процесу навчання.
13. Охарактеризуйте види навчання: пояснювально-ілюстративний, проблемний, програмований, розвивальне, інші.
14. Надайте визначення основним закономірностям навчання. Принципи навчання
15. Назвіть та дайте характеристику вимогам до використання методів і засобів навчання, їх класифікація. Прийоми навчання

16. Охарактеризуйте форми організації навчання. Дистанційне навчання як форма організації навчання.
17. Дайте визначення та характеристику інклюзивному навчанню як системі освітніх послуг
18. Охарактеризуйте урок як основна форма організації навчання в сучасній школі.
19. Розкрийте типи та структуру уроків.
20. Дайте пояснення характеристиці видів, форм та критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів за 12-бальною шкалою у системі загальноосвітньої школи України.
21. Дайте визначення сутності процесу виховання, перевиховання та самовиховання.
22. Охарактеризуйте структуру та основні етапи процесу виховання.
23. Визначте закономірності і принципи виховання.
24. Надайте пояснення класифікації та характеристику методів і засобів виховання
25. Охарактеризуйте зміст та форми організації виховного процесу.
26. Поясніть поняття про індивідуальні, колективні та масові форми виховання
27. Охарактеризуйте етапи розвитку дитячого виховного колективу.
28. Розкрийте сутність педагогічного керівництва виховним колективом. Найважливіші засоби і методичні основи виховання колективу.
29. Розкрийте мету та компоненти нової української школи НУШ.
30. Охарактеризуйте сутність діяльності класного керівника в школі, специфіку його роботи, основні функції і обов'язки.
31. Основні завдання організації інклюзивної освіти.
32. Складові моделі інклюзивної освіти. Вибір української системи освіти.
33. Специфіка виховної діяльності класного керівника у школі

Рекомендована література

Законодавчі і нормативні документи:

1. Про освіту : Закон України №2145-VIII від 05.09.2017 : зі змінами від 15.07.2021. *Законодавство України : інформ.-пошук.система* / Верхов. Рада України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Про повну середню загальну середню освіту : Закон України №463-IX від 16.01.2020 : зі змінами від 15.07.2021. *Законодавство України : інформ.-пошук. система* / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
3. Державний базовий стандарт середньої освіти від 30.09.2020 р. : *Законодавство України : інформ.-пошук. система* / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України №988-р від 14.12.2016р. : зі змінами від 22.08.2018. *Законодавство України : інформ.-пошук. система* / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-r#Text>

Основна

7. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. для здоб. вищої освіти. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192с. URL: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2109/1/np_zagalni_osnovy.pdf
8. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12225.pdf>
9. Педагогіка: конспект лекцій / Упорядники: Кухта М.І., Маляр Л.В. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. 100с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/43647>

10. Педагогіка. Практичний курс: підручник за кредитно-модульною технологією навчання для бакалаврів / Т.Ф. Бельчева, С.С. Ізбаш, П.В. Бельчев. Мелітополь : Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. 304с. URL: <http://surl.li/soxcbi>
11. Прокопенко І., Гриньова В., Євдокимов В., Золотухіна С. Педагогіка. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавництво Фоліо. 2015. 572с. URL: <http://surl.li/ghgsbc>
12. Супрун М. О. Педагогіка: Підручник для духовних і світських закладів освіти. Київ : КДА, 2018. 400с. URL: <http://surl.li/mubqwz>

Електронні інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім.В.ІІ.Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Учительський Журнал он-лайн <http://www.teacherjournal.com.ua/index.php>
3. Електронна бібліотека підручників <http://pidruchniki.com>
4. Педагогічна енциклопедія <http://enc-dic.com/pedagogics>
5. Методпортал по всіх предметах <http://www.metodportal.net>
6. Офіційний сайт МОН України <https://mon.gov.ua/ua>

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

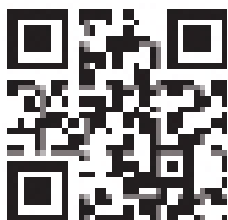
ПЕДАГОГІКА

Методичні рекомендації
до семінарських занять з курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Укладач:

Вейландє Лілія Вольдемар-Вікторівна

Оригінал макет виготовлено в авторській редакції

Підписано до друку 31.10.2024 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Цифровий друк. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 2,56. Наклад 30.
Замовлення № 1024-28-11.

Видавництво: Олді+
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1,
тел.: +38 (095) 559-45-45,
e-mail: office@oldiplus.ua
Свідоцтво ДК № 7642 від 29.07.2022 р.
Замовлення \книг:
тел.: +38 (050) 915-34-54, +38 (068) 517-50-33
e-mail: book@oldiplus.ua

